

Redactie adres :

N.Paasman,
Weemeweg 6,
EPE.

Secretariaat van de vereniging:

G. ter Braak,
Stationsstraat 27,
EPE.

Voor het afgeven van stukken of dergelijke voor de vereniging:

G.S.v.Lohuizen,
Beekstraat 22,
EPE. (tel.no.2221).

ARCHIEF
Gem. EPE

Ampt Epe

oudheidkundige vereniging gemeente EPE

februari 1963 No.1

Versijnt onregelmatig

TEN GELEIDE.

De geschiedenis van een dorp of een streek kan zeer interessant zijn, mits men er in slaagt, voldoende gegevens te verzamelen en deze in het juiste verband weet te plaatsen.

De nieuwste Eper vereniging "Ampt Epe" schijnt ernstig van plan te zijn, daarnaar te streven.

Er zullen ongetwijfeld veel inwoners van het dorp en de omgeving zijn die haar werk en deszelfs resultaten met belangstelling zullen volgen, zonder zelf tijd of aanleg te hebben aan dat werk persoonlijk mee te doen. Voor hen zal dit blad evenzeer van betekenis kunnen zijn, als voor hen die rechtstreeks aan het speurwerk deelnemen,

Ik hoop, dat de kring belangstellende lezers groot zal worden en dat "Ampt Epe" erin zal slagen, de inwoners warm te maken voor de historie van hun voorzaten. Ik wens het blad een dankbare en ruime lezers kring.

De burgemeester van Epe,
mr. C.N. Renken.

Met het verschijnen van dit eerste nummer van het Mededelingenblad van "Ampt Epe" is een grote wens in vervulling gegaan. Het is voor bestuur en leden prettig een orgaan te hebben, waarin regelmatig mededelingen kunnen worden gedaan betreffende de vereniging.

Maar vooral de mogelijkheid om allerlei kleine aantekeningen en stukjes zelf te kunnen publiceren, is zeer waardevol voor onze vereniging. Het gebeurt nog wel eens, dat er bij een onderzoek aardige bijzonderheden over Epe opduiken. Deze lenen zich niet voor publicatie in krant of tijdschrift. Toch kunnen zij voor andere leden van belang zijn. Dit blad geeft nu deze mogelijkheid. En nog vele andere.

Wij zijn daarom blij met dit eerste nummer. Onder goede leiding van de heer Paasman verwachten wij een goed en waardevol blad. Moge het veel en goede kopij ontvangen, zodat ieder nummer een verrassing zal zijn.

G.S. van Lohuizen.

AAN DE LEZERS.

Waar mensen samenwonen, wordt geschiedenis gemaakt. Er is in dit opzicht geen principieel verschil tussen stad en platteland. Wel hebben de steden, centra van politiek leven, handel en verkeer, en van cultuur, meer invloed op de loop der gebeurtenissen gehad dan de plattelandssamenlevingen. Ook waren zij vaak enige tientallen jaren voor op de ontwikkelingen op het platteland. Deze voorsprong hebben de steden lange tijd behouden en is pas in de twintigste eeuw grotendeels teniet gedaan. In de bloeitijd bij uitstek van de Hollandse steden, de zeventiende eeuw, moedigen de stadsbesturen het schrijven van de geschiedenis van de stad aan. Vele grotere steden namen een aparte geschiedschrijver in dienst. Ook de geschiedenis van hun eigen tijd hield men bij, zodat wij nu van de meeste steden een uitstekend overzicht hebben van hun ontwikkeling. Van de geschiedenis van het platte land weten we veel minder.

Bovendien ontstaan in vele steden al vroeg historische verenigingen, verenigingen te vergelijken met ons "ampt Epe", die met steun van de plaatselijke overheid hun belangrijke werk verrichten. Hoe eerder deze verenigingen ontstonden, des te minder belangrijke gegevens zijn er verloren gegaan of vergeten. Vooral in de tijd van de Romantiek, ± 1775-1850, waarin de belangstelling voor het eigen verleden zeer groot was, zijn er nogal wat historische verenigingen of genootschappen opgericht.

"Ampt Epe" is in 1960 opgericht. Pas in 1960. De consequentie hiervan is, dat het beslist niet mee zal vallen een enigszins volledige geschiedenis van de omgeving van wat nu de gemeente Epe is, te kunnen samenstellen. Er is helaas al te veel verloren gegaan. Dit stelt des te hogere ei-

sen aan diegenen van ons die mee willen werken aan de rekonstruktie van de historische ontwikkeling. Onmogelijk is het echter beslist niet. Er is nog veel bewaard: er zijn allerlei oudere en nieuwere publicaties over de geschiedenis van onze streek, vele verbor-gen in onbekende boeken en tijdschriften: er zijn nog archieven, vaak in een verwaarloosde staat: er zijn nog afbeeldingen en nog voorwerpen. Dit alles op te sporen, te onderzoeken en te beschrijven is de taak van de vereniging "Ampt Epe", een taak die de voortgang van overdracht van de cultuurgeschiedenis van onze landstreek in het bijzonder, zal mogelijk maken.

Ons verenigingsblad nu, kan in deze ontwikkeling een belangrijke plaats innemen. Willen wij van elkaar weten wat wij onder handen hebben, wat wij gevonden hebben en ook wat wij niet gevonden en eventueel wel gezocht hebben, dan kunnen wij elkaar op de hoogte houden via dit blad, zodat zij niet langs elkaar heen hoeven te werken. Alle enigszins afgeronde, of voorlopig afgeronde, onderzoekingen kunnen nu gepubliceerd worden. Daarnaast zal aandacht besteed worden aan voor ons doel belangrijke boeken, tijdschriftartikelen, musea en tentoonstellingen.

Het blad verschijnt iedere keer als er voldoende kopie is: voorlopig nog gestencild, later misschien in een technisch meer volmakter vorm.

De redaktie hoopt, dat alle lezers medewerking zullen verlenen en dat zij het blad ook onder de aandacht zullen brengen van niet-leden die geïnteresseerd zijn, of geïnteresseerd zouden kunnen worden.

A.N. Paasman.

BUURTSCHAPPEN EN MARKTEN.

De gemeente Epe beschikt tegenwoordig over 300 km verharde en 220 km onverharde wegen. Voorts is zij eigenaresse van verschillende beken en sloten. Hoe komt toch de gemeente aan al die wegen en watergangen? Voor het antwoord hierop moeten we een duik in het verleden doen.

Op de lagere school leerde U in de geschiedenisles o.a. "100 jaar v. Chr. komen de Batavieren in ons land". Die vestigden zich in verschillende delen van ons land, visten en jaagden wat, doch hielden ook vee. Of dat nu wel allemaal zo eenvoudig is gegaan, weten we niet precies, wel is bekend dat ook vóór die tijd hier mensen leefden en zo het een en ander deden.

Dichte en uitgestrekte onaangeroerde natuurbossen bedekten voor eeuwen de Veluwe, toen nog een schaars bevolkte streek. Wellicht vormden de verschillende bossen op dit gebied van de Veluwe gelegen toen een samenhangend geheel, alleen onderscheiden door de namen der aangrenzende plaatsen, als Steverewald (Staverden), Subert (Soeren Wiehei (Wissel) en Mulo (Hortel) aan de nu nog aanwezige Mulo Hullen gelegen.

Van het jaar 0 tot de 8e eeuw beschikt men over weinig gegevens omtrent het ontstaan van buurtschappen en markten. In die tijd was het grondeigendom of gebruik van landerijen door ieder voor zich niet bekend. Het land behoorde aan de stam en werd beurtelings door een deel van de stamleden bebouwd, terwijl de vruchten van de arbeid aan allen ten goede kwam.

De wijze van bebouwing die het volk volgde, bracht mee, dat elke akker na een jaar gebruik een jaar braak lag. Grote omwentelingen, waardoor plotseling nieuwe toestanden in het leven werden geroepen, kwamen in die tijd niet voor en in vele opzichten

behielden de zeden en gewoonten der latere tijden de kenmerken der vroegere. De weiden, heidevelden en bossen werden door alle leden van de stam gemeenschappelijk gebruikt, alleen de woning en een stukje grond daar omheen kwam elk lid in eigendom toe. Deze in elkaars nabijheid gebouwde hoeven vormden een dorp, of liever de buurtschap. In oorkonden uit de 8e eeuw, de oudste, die van Germaanse stammen behouden zijn, wordt melding gemaakt van "marken".

In giftbrieven over goederen aan kerken en kloosters geschonken en ook in oude Germaanse wetten komt het woord "marca" voor in de betekenis van het bij een dorp of buurtschap behorende grondgebied, dat door de inwoners gemeenschappelijk gebruikt wordt.

In de wijze van bebouwing moest ieder de door de stam gegeven voorschriften opvolgen. In de Friese landrechten wordt gesproken over de "hammerken" of "hemrikken", gronden, die in eigendom behoorden aan de buurtschap, doch die verdeeld werden en waarvan aan elk gezin der buurtschap een deel ten gebruike werd toegewezen voor de tijd van 4 jaren. De gronden, die gemeenschappelijk gebruikt werden, worden in die landrechten "menskeren" genoemd.

De macht die door de markbesturen in late tijden over essen en enken werd uitgeoefend, is hieruit te verklaren, dat die bouwlanden eens een deel uitmaakten van de marken en daarvan langzamerhand zijn afgescheiden.

Voorafgaande redeneringen samenvattend, komen we tot de konklusie, dat de marken samenhangen met de eerste vestiging van de Germanen in vaste woonplaatsen, met de overgang van het nomadenleven tot dat van een akkerbouwend volk. Het door een geslacht of stam in bezit genomen terrein, dat door alle leden gemeenschappelijk wordt gebruikt, is wel de oudste vorm.

Ieder van deze leden hakte hout, dreef vee, groef turf van deze gemeenschappelijke gronden, waar hij verkoos. Maar weldra was er een regeling van het gebruik nodig; zo kwam het dat op een gegeven tijdstip de in een buurtschap wonende eigenaren van hoeven een band vormden, en besluiten namen, dat geen nieuwe vestigingen in hun buurtschap werden toegelaten dan met algemene toestemming.

U ziet niets nieuws onder de zon.

F. Zandstra.

vervolg van blz. 12.

Het gemeentebestuur heeft de molencommissie toegezegd, dat het rad van de Kopermolen te Zuuk water zal houden, na de uitvoering van de normalisatie van de Klaarbeek.

G.S.v. Lohuizen.

vervolg van blz. 14.

Tot slot nog enige karakteristieke uitdrukkingen: "Ak 't op de gavel hebbe, krieg ik 't ok wel op de hilde": "'t leste hemp hef gien noadzak": "ik kleede mien niet uut veur ik naor bedde gao": "dat sprek as 'n goedbuul": "'n wieze henne leg ok wel 's een ei in de brandnettels": "die 't licht hef mut 't laotem schienen" en "de eerste lèpels bent mangs te heite, de lesten te kold".

LITERATUUR OVER EPE.

Een begin werd gemaakt met het verzamelen van literatuur over Epe uit boeken en tijdschriften door Mej. Berkhout (oud-bibliotheekaresse). Dit werk wordt een BIBLIOGRAFIE over EPE (bestaande titels, die in de loop er tijden verspreid bekend werden en die thans zoveel mogelijk gewogen op belangrijkheid, beschreven en systematisch gerangschikt worden). Gelijktijd wordt nagegaan waar deze werken zich al zo bevinden kunnen in de omgeving van Epe en elders in Nederland, een soort van Centraal catalogus vormende (ergens aanwezige titels, hetzij in bibliotheken, hetzij in partikuliere verzamelingen). Van belang is het om al deze literatuur te zien ter waardering en om eventueel van annotaties te voorzien.

Leden, die boekwerken of tijdschriftenartikelen over Epe bezitten, zouden mee kunnen helpen door deze literatuur voor korte termijn aan Mej. B te willen lenen ter beschrijving. Te zijnder tijd kunnen de leden dan weer profiteren van deze gids van het bijeen gebrachte geordende materiaal.

Tot dusver werd het boekenbezit van Epe's Gemeente-museum beschreven en is thans de partikuliere bibliotheek van den heer G.S.Lohuizen in behandeling. Alles wat zich van nabij presenteert, bevordert de vlotheid van completering. Uiteindelijk kunnen dan nog plaatselijke bibliotheken worden bezocht, hetgeen meer tijdrovend is. Uw medewerking, door materiaal aan te dragen en het kontakt hierover, zal dus heel welkom zijn. Gaarne vooraf een tel. aan mej. Berkhout, Sparrenlaan 12, tel. 2056.

EEPE, OEN en HET MEIR.

Van de heer D.A.Smit ontvingen wij een kopie van de beschrijvingen van Epe, Oene en een nu geheel verdwenen meer, een meer ter grootte van het Uddelermeer, uit "De geographische beschrijving van de Provincie Gelderland" uit het jaar 1772, van bijna tweehonderd jaar geleden dus.

Het boek, dat in Amsterdam uitgegeven is, bij de achttiende-eeuwse boekverkoper Pieter van Entrop, bevat ook een beschrijving van andere plaatsen uit onze omgeving. - Het bevindt zich in de Openbare Leeszaal & Bibliotheek te Epe. -

EEPE. Een fraai groot Dorp en Schoit-Ampt bij Heerde. 3 Mijlen van Harderwijk, en omtrent even zo wijd van Hattem op de Veluwe gelegen alwaar men ten Noorden vele Duinen en Zandbergen aantreft. De Inwoonders geneeren zich aldaar met den Landbouw en met het weiden van Schapen; om dit Dorp wast veel Hop: hier worden ook verscheidene Papiermolens gevonden. De Gereformeerde Kerk, die vrij oud is, word er door 1 Predikant bedient; men ziet aan de zelfde veel Duifsteen, hebbende een spitsen Tooren; zijnde een gedeelte van dezelfde door het Onweer afgeslagen, doch sedert wederom opgebouwt; die Gemeente heeft alhier een groot aantal Ledematen, maar Roomschegezinden zijn er niet veel, onder het Schout-Ampt van Eepe behooren de Dorpen Vaassen en Oen.

Onder Hattem vindt men over Epe: Verder in 1674. den 17 July, heeft het Hof Provinciaal, ook verstaan bij Sententie tussen Burgemeesteren, Schepenen en Raden der Stad Hattem, tegen de Jonkeren en Scholten van de Ampten Eepe en Heerde, dat die van Eepe en Heerde de Stads Gragten moeten verdiepen en graven.

OEN.

Is een Dorp onder het Schout-Ampt Epe, op de Veluwe, tusschen de Veluwsche Beken, die bij Hattem in de Yssel Stroomen gelegen. Het is omtrent 100 Huizen groot. In en om het zelve heeft men veel Geboomte en zeer veel Graanland. De Gereformeerde Kerk aldaar, oudtijds aan den Martelaar Dionysius toegewydt, wordt thans door 1 Predikant bediend. Even buiten Oen stondt eertyds een Klooster, aan de H.Maagd Maria van Nazareth, toegewydt. In de voorgaande Eeuw zoude het door de Heeren Staaten des Vorstendoms Gelre en Graafschap Zutphen, met al wat er toebehoorde voor 50.000 gulden verkocht zijn; en heeft de naam van een Klooster verlooren zedert 1662, wanneer de Bouwplaats, die alleen van het gantsche Gebouw noch overgebleven was, door den Schout voor een Woonhuis gebruikt wierdt.

HET MEIR.

Een halve Myl ten Zuidwesten van het Dorp Vaassen gelegen, is omtrent van de grootte als het Uddeler-Meir. In het zelve, werd zeer smakelyke Visch gevangen.

vervolg van blz. 9 (mededeling)

lang zichzelf gebleven, maar in de na-oorlogse jaren wordt het geraakt door heftige impulsen. Hoe woont, leeft en werkt men er?

Dinsdagmiddag 19 - vrijdagmorgen 22 maart
Prijs f 14,-- (excursie inbegrepen).

VERSLAG van de lezing van ir. Lugtmeyer
"Het karakter van de oude Veluwe bevolking
naar aanleiding van gezegden en uitdrukkin-
gen".

De spreker begon en vertelde ons dat al-
lerlei gezegden strikt gebonden zijn aan het
gebied van de Veluwe, gezegden waarin zich
het karakter van de oorspronkelijke bevol-
king afspiegelt.

De veluwe is altijd een afgesloten gebied
geweets. Alleen aan de rand bevonden zich
enige plaatsen, alsmede verschillende jacht
sloten, zoals de Cannenburg, het Hof te Die-
ren, kasteel Rozendaal en Staverden. Op de
Veluwe waren enkele pleisterplaatsen: de
Woeste Hoeve, Terlet en Het Soerel. Als oost
grens heeft men vroeger niet de Ysel be-
schouwd, maar de z.g. Veluwe Dijk. Toch vorm
de het Veluwegebied ondanks zijn isolement
geen eenheid. In het noorden was de Woldberg
een grens tussen twee onderling verschillen-
de bevolkingsgroepen. Iemand van de andere
kant van de Woldberg noemde men iemand "van
over de Barg".

Van de Gelderse Molencommissie heb ik be-
richt gekregen, dat de romp van de molen te
Vaassen niet voor herstelsubsidie in aanmer-
king komt. De herbouw van deze molen zou
zeer kostbaar zijn. Alleen wanneer de molen
van landschappelijk- of cultuurhistorische
waarde zou zijn, was een subsidie mogelijk.
Echter noch het een, noch het andere is hier
het geval.

De Molen van de firma Gebr. Witteveen te
Oene zal waarschijnlijk wel hersteld worden.
Er zal een restauratiebegroting gemaakt wor-
den en daarna zal er getracht worden gemeen-
telijke- en provincialesubsidie te krijgen.
Na de restauratie zal de molen zo nu en dan
weer draaien.

vervolg op blz. 8

Vroeger bestond
de bevolking hoofd-
zakelijk uit boeren.
Samen vormde men een
hechte gemeenschap
tegen de invloeden
van buitenaf. Onder
elkaar had men een
hekel aan "herrie".
Uitdrukkingen hier-
over zijn: "roazend
is 't begin van gek"
'n gluiend wief
stek 't huus in braand"; twist noemde men
"armoe onder mekare".

De boeren waren niet altijd zelfstandig.
De adel had ook op de Veluwe een grote macht
waartegen men maar niet in opstand moest ko-
men; "tegen grote luu muj zwiegn of jao zegn".
Over dat "jao zegn" gesproken, wanneer men
"jao, jao" als antwoord krijgt, betekent dat
geenszins een bevestiging, maar meer "van
mien zuj niet wiezer worn" of "ie mut 'n
goeien praoter wèzn aj 't van un zwieger
winn wult". Voor buitenstaanders is het wel
goed te weten dat "jao, jao" net zo goed
"nee, nee" kan betekenen.

Het nieuwe werd meestal geweerd, in ie-
der geval niet aangemoedigd: "aj 't niejw
tegnholt, gaet 't nog hard genoeg". Ook op
landbouw-technisch gebied hield men het nieu-
we lang tegen, ook omdat machines geld kees-
ten. Met mogelijk grotere opbrengst hield men
geen rekening. In de bedrijfseconomie bepaal-
de het uitgaande geld de financiële toestand;
hoe minder geld er uitging, des te rijker was
men.

Typisch was en is ook de huiverachtigheid
om op te vallen, op de voorgrond te treden.
In verenigingen zal men niet gauw het woord
nemen, want in dat geval is men immers een
"amparte". Beter is het net zo te handelen
als iedereen: "aj doet as 'n ander, dan gaet
ut oe as 'n ander".

Ter gelegenheid van haar
125jarig jubileum gaf NV
Drukkerij Hooiberg een a-
genda voor 1963 uit. Hier-
in staan illustraties uit
de oude en nieuwe tijd van
dit bedrijf o.m. een herdruk
van "Het Nieuws en Adver-
tentieblad voor Epe enz."
van 27-10-1878, het eerste
nummer. Drukkerij Hooiberg
is sinds 1878 in Epe geves-
tigd.

Uit de Veluwse gemeenschap afkomstige land-¹⁴
bouwkundigen, geven bij voorkeur geen
voorlichting in hun eigen streek, omdat ze
nog steeds voor een "amparte" gehouden wor-
den.

In het gezin geeft de man de leiding.
Als dat niet het geval is, zegt men: "hie
woont er maar bie in", of "hie slup achter
de vrouwe" - waarbij men denkt aan de plaats
die de man inneemt in de bedstee-. In het
huwelijk zag men vroeger elkaar vooral als
werkkracht in het gezin. Andere opvattingen
wekten weerstand op. Een vrouw moet werken:
" 'n peerdetand en 'n vrouwehand staot nooit
stille" en " 'n goeie hond en 'n goeie vrouw
blief bie huus". Om een mooi meisje te trou-
wen, moet men goed weten wat men doet: " 'n
wit peerd hef vulle stro neudig". Andere
uitdrukkingen over liefde en huwelijk: "be-
ter 'n kregelkop as 'n doedelkop", "veur ie
mekare kent, muj eers 'n bale zolt ètn". O-
ver een huwelijk uit twee verschillende
streken: "'t is heigronnd op kleigronnd". Op
bijna de hele Veluwe had het orthodoxe ge-
loof de overhand, alleen in het oosten was
enige vrijzinnigheid: Epe, Terwolde en Dieren.
In deze plaatsen was bijv. dan ook kermis-
viering toegestaan. In het orthodoxe gebied
treft men veel sectevorming aan. Het geloof
is daar "wettisch" te noemen, met zeer
strengere vormen. Niet de dominee, maar de
kerkeraad ging voor in doen en laten. Het
strengere geloof, met zijn enigszins fatalis-
tische leer, doordrong de opvattingen sterk
"wat mut, dat mut": "'t kump zoas 't bepaold
is": "as de tied er is, wat zuj er an doon?"
Door een al te starre houding, hebben de
gelovigen nog al eens aanleiding gegeven
tot moeilijkheden in geval van bemoeienis-
sen van buitenaf. Tegenwoordig verandert er
echter veel.

vervolg op blz. 8

Ons lid, de heer
D.A.Smit, Korte
Enkweg 5, tel.2599
heeft alle jaar-
gangen van de "Epe-
Krant" en "Het Ve-
luws Nieuws" door-
gewerkt en naar on-
derwerp op kaart
gebracht. Ondanks
vele naspeuringen
zijn de jaargangen
1878, 1882, 1894 en
1901 weg. Kan ie-
mand hem hieraan
helpen?

- - o o - -

Van het Rijksmuseum
van Oudheden te
Leiden heb ik een
lijst ontvangen van
zich in dat museum
bevindende oudheid-
kundige vondsten
uit de Gemeente Epe.
Ik ben bezig ook
van andere musea
een derg.lijst te
krijgen. Helaas was
het niet mogelijk
foto's uit Leiden
te krijgen, daaral-
les opgeborgen was
i.v.m. een verbou-
wing.

OVER BIER EN BROUWERS.

Voordat er sprake was van
een manier om in het
groot water te zuiveren,
zodat het tot drinkwater
geschikt gemaakt werd,
was er een groot risico
aan verbonden, water te
gebruiken uit putten,
bronnen en beken. Vooral
in tijden dat er epide-
mieën heersten, die soms
tot gevolg hadden dat ve-
le landstreken meer dan
de helft van de inwoners
verloren, kon het water
een bron van besmetting
zijn. Dit is één van de
redenen dat er in vroe-
gere eeuwen veel bier
werd gedronken - hoe
vreemd dat overigens mag
klinken -. Door het gis-
tingsproces van het bier
werd het gebruikte water
namelijk gedesinfecteerd.
Bier was zodanig dus de
volksdrank bij uitstek
voor het volk van de Ne-
derlanden. Bijna alle
plaatsen hadden bierbrou-
werijen, vooral de steden.
Bij belegeringen namelijk,
kon men geen zuiver water
van buiten de stad aanvoe-
ren en dan was men aange-
wezen op het gevaarlijke
grachtenwater uit de stad
zelf, Door hiermee bier
te bereiden, kon men blij-
ven drinken.

Ook in de dorpen trof men vele brouwerijen aan en vele Nederlandse families danken er hun familienaam Brouwer aan.

Volgens verscheidene gegevens zijn er in Epe ook minstens drie brouwerijen geweest en over één van de brouwersfamilie, en ook Brouwers-familie, handelt de volgende genealogische studie door A.L.van Lohuizen.

- - o o - -

DE BROUWERIJ "HET ANKER"

aan de Zuukerweg - gegevens van
A. Brouwer - .

In de tweede helft van de zestiende eeuw woonde in de Osterink Aart Rijcksen, die twee keer getrouwd is geweest en veel kinderen had. Zijn oudste zoon, Rijck Aarts, geboren + 1590, is Olderman van het Sint Antoniegilde geweest en kocht in 1615 de boerderij de Wildforst. Uit het tweede huwelijk van Aart Rijcksen werd 22 maart 1619 Gerrit Aarts, geboren, halfbroer dus van Rijck Aarts.

Deze Gerrit Aarts is omstreeks 1640 brouwer in de Osterink en krijgt daardoor de naam Gerrit Aarts de brouwer, wat Gerrit Brouwer wordt.

Hij trouwt in juli 1667 met Jentje Hendriks. Hun zoon, Aart Gerrit Brouwer, geboren + 1668, zet omstreeks 1700 de brouwerij en boerderij voort. Omstreeks 1721 trouwt hij met Anna Claassen Boeve van Kolt-hoorn in Heerde. Hun zoon, Gerrit, geboren 31 mei 1722 wordt opvolger van Aart Gerrit Brouwer, die in 1742 sterft.

22 februari 1778 huwt Gerrit met Hendrikje van Essen uit Gortel (geboren 1756). De eerste zoon, Aart, geboren 10 januari 1779, volgt + 1800 zijn vader als brouwer op. Hij trouwt met Elisabeth Poll, dochter van Hendrikus Poll te Epe en sterft kinderloos in 1845.

De brouwerij gaat over aan Lubbertus van Gervink, zoon van Lammert van Gervink, die gehuwd is met Anna Brouwer, zuster van Aart.

Omstreeks 1877, verkoopt Lambertus van Gervink de brouwerij aan de heer Bake, die twee jaar later inspekteur van de Holl.Spoor wordt en de brouwerij dan verkoopt aan de heer Van Leeuwen (1879). Een jaar later verkoopt deze de brouwerij aan Annes Johannes Brouwer, kleinzoon van Jacob van Essen Brouwer. Deze Jacob van Essen Brouwer (geboren 7 februari 1787 is een broer van Aart Brouwer en dus zoon van Gerrit Brouwer en Hendrikje van Essen.

Jacob van Essen Brouwer huwde met Johanna Overbosch (van de Ham) en hertrouwde later met Derkje de Goeijen. Uit dit tweede huwelijk werd 29 april 1818 geboren Johannes Brouwer, die met Anna van Lohuizen huwde en gewoond heeft in de Jonas te Vaassen, later op de hoek Haverkampsweg-Gildeweg. Hun zoon Annes Johannes Brouwer, 12 mei 1855 te Vaassen geboren, wordt dus brouwer, maar heft in 1891 de brouwerij als zodanig op en blijft boer.

In 1893 wordt de brouwerij verhuurd aan de melkfabriek "Onze Fabriek", de eerste coöperatieve melkfabriek in Gelderland en Overijssel. De oprichter was J.J.L. ten Kate, die de Brinkgreve (later Rozenhof) bewoonde. In 1913 werd het gebouw afgebroken en liet A. J. Brouwer er een woonhuis voor in de plaats zetten.

Op het ogenblik (1962) herinneren twee lindebomen, bijna midden op de weg, en wat restanten van een kelder aan de overzijde vlak bij de beek, nog aan de Brouwerij "Het Anker".

Een oom van Annes Johannes Brouwe had aan de overzijde van de Zuukerweg, hoek Kweekweg (Zuuker Kant) een boerderij, die in 1814 was gebouwd door Jacob van Essen Brouwer. Deze boerderij werd in 1897 door A.J. Brouwer gekocht en later bewoond. Zijn zoon, Aart Brouwer, heeft in 1925 de boerderij laten afbreken en er een woning, "Neustink", laten bouwen.

A.L. van Lohuizen.

In de volgende nummers van dit blad zult U ondermeer artikelen aantreffen over:

de geschiedenis van Epe's natuur; economische geschiedenis van Epe; enige Eper families:

geschiedenis van allerlei takken van onderwijs in Epe:

over kunstenaars die in Epe gewoond hebben;

en nog veel meer.

Daarnaast zullen ook Uw kopie, Uw artikelen, Uw kleine en grote mededelingen en Uw vragen, in dit blad verschijnen. Uw kopie kunt U bezorgen of opsturen. Het redactie-adres is Weemeweg 6 te Epe.

Mocht U iets weten, iets vinden of horen, waar U zelf door tijdgebrek niet aan kunt werken, geeft U dan ook daarvan bericht aan de redactie, dan kan er in het blad de aandacht op gericht worden, zodat anderen er aan kunnen gaan werken.